گوللەیەک بوو، سارد بۆوە و لە نێو کتێیاندا تواوە

نووسینی: قەرەنی قادری

editor@kurdistanpress.com

کەریمی حیسامی، جیهانێک لە قسەی نەستەق، پەندی پێشینان، مەتەڵ، پیرێکی گەنج، دەم بە پێکەنین، ماندوویی نەناس، هەوڵدەر و لە مەرگ نە ترس بوو. ژیان، سیاسەت و چالاکیی لە لای مام کەریم، ئاوێتەی یەکتر کرابوون. بەشی هەرە زۆر لە نیو سەدە تێکۆشانی سیاسیی - ڕێکخراوەیی خۆی لە نێو حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێراندا دەرباز کرد.

هەڵسووڕو چالاک، عەودالی وڵات، لایەنگری ئاڵا و خوازیاری دەوڵەت بۆ نەتەوەکەی بوو. ئایدیۆلۆژی و فکری سیاسی ئەو لە سەردەمێکی پڕ لە کێشە و ململانێی سیاسی و لە کۆمەڵگایەکی دەرەبەگایەتیدا شکڵی گرت. تا ناوەڕاستی هەشتاکان لەسەرکردایەتی ح د ک ئێراندا، بە گوڕجوو گۆڵی و موتاڵا کردن درێژەی بە تێکۆشاندا. لە کوردستان و ناوچەدا ناوبێژ بوو. لە ناوەڕاستی هەشتاکاندا، ح د ک ئێران تووشی نا ئارامی سیاسی دەبێ و ڕەوتی پاکتاوکردنی «هەیاران» و «خەنیمەکان»ی بۆ یەکدەستکردنی حیزب دەستپێدەکا.

لە ١٩٨٤دا، کەریمی حیسامی یەکێك و بەشێك بوو لەو شەپۆلە «هەیاران»ە کە پەراوازەی هەندەران کرا. گەرچی ئەو ڕووداوە بۆی گەلێك قورس بوو، بەڵام نەیتوانی خانەنشینی بکا و دەروونی گڕ گرتووی دابمرکێنێ. لێرەوە دووەمین قۆناغی ژیانی کە پڕ کارترین بەشە لە ژیانی، ئەویش بە لەبەر چاوگرتنی تەمەنی دەستپێدەکا.

گورج تێهەڵچۆوە. دیرەگی تاوڵی داکوتا و ڕووی کردە جیهانی توێژینەوە، وەرگێڕان، بیرەوەری و وتار نووسین. لەو دەورەیەدا، کە ڕووداوە جیهانی و ناوچەییەکان بە چۆنایەتییەکی قورس و ئاڵۆز بەڵام تێژڕەو ڕوو دەدەن، بۆ ئەو پیرەمێردە هەوڵدەرە، قۆناغی نووسین و بیرکردنەوەیە. کەریمی حیسامی، بۆ ماوەیەکی دوورو درێژ، خۆی بە فکر، سیاسەت هەروەها کۆمەڵە دەوڵەتێکی توتالیتارەوە لکاند کە لە بواری سیاسی، کۆمەڵایەتی و ئابووریدا هێز و ئیمکاناتی تەخریبیان گەلێك زۆر بوو. حیسامی، توانی جێگۆڕکێیەکی فکری و سیاسی لە بیرو زەینی خۆیدا پێك بێنێ و بە چەشنێکی تر خۆی کۆ کاتەوە. دەڵێن کاتێك تەمەن بەرەو شەست و حەفتا ساڵی دەڕوا، جەستە و بیر بێ هێز و ناچالاك دەبن.

مام کەریم، سنووری ئەو فۆرمۆڵەی بەزاند. لە تەمەنی حەفتا و چوار ساڵیدا کتێبی (دیموکراسی چییە)ی وەرگێڕا سەر زمانی کوردیی. ئەو ئاڵو گۆڕە فکری و سیاسییانەی کە ئەو لەو ماوەیەدا پێیان گەیشتبوو، بەم چەشنە لە پاشکۆی ئەم کتێبەدا گەڵاڵەی کردن و نووسینی، « دیموکراسی چەندی بۆ پێکهێنانی کۆمەڵگای شارستانی و گەیشتن بە مافی مرۆڤ گرنگە. ئەوەندەش تێگەیشتنی جەوهەری ڕاستەقینەی دیموکراسی و ناسینی پەیوەندییەکانی لە گەڵ بیارده و پرینسیپەکانی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی پێویستە).

(کوردستان پێویستی بە دیموکراسی هەیە و تەنیا لە ڕێگای دیموکراسییەوە دەتوانێ بەرەوە ئازادی و پاراستنی مافی مرۆڤ هەنگاو هەڵبڕێ).

مام کەریم، بە گوێرەی ئەم تێڕوانینەی داوای کرد کە « خوێندنەوەی ئەم کتێبە بۆ تەواوی ئەو کەسانەی کە چارەسەری گیرو گرفتەکانی ئیمڕۆی کوردستان لە دیموکراسیدا دەبینن، ئەو کەسانەی ویستیاری سەقامگرتوویی دیموکراسین لە کۆمەڵگادا، ئەو کەسانەی کە بە سیاسەتەوە خەریکن، دەتوانێ جێگای سوود و کەڵك لێوەرگرتن بێ».

- پێی وابوو، خەباتی چەکداری بڕشتی نەماوە و تەنانەت کارکردی پێچەوانەشی هەیە. واتە دەڵێی چەقوو خەریکە دەسکی خۆی دەبڕێ. بۆیە خەباتی سیاسیی، دیپلۆماسی، ڕۆشنگەری و کاری کۆلتووری پێویستن و دەبێ ڕوو دەو شێوازانە بکرێ. هەوڵی بێ وچانی ئەو دواییانەی لە بواری نووسین و وەرگێڕاند بەشێك بوو لەو وڵامە بۆ ئەو پێداویستییە، کە خۆی هەستی پێدەکرد. هەر کتێبێك کە کەوتبا بەردەستی وەری نەدەگێڕا سەر زمانی کوردی، بەڵکوو تەنیا ئەو کتێبانەی دەنرخاندن کە پەیوەندییان بە تێکۆشانی کۆمەڵایەتییەوە هەبا. وەرگێڕانی کتێبی «نان و شەراب»ی «ئیگنازیۆ»ی ئیتالیایی یەکێك لەو کارانەی بوو. بەڕێگای وەرگێڕانی «ئازادی یا مەرگ»ی «کازانتزاکیس»ی یونانی داستانی خەباتی ڕزگاریخوازانەی نەتەوەیەکی بۆ کوردستان گواستەوە.

- کوردستانی خاوەن ئاڵا و دەوڵەتی گەلێك بۆ گرینگ بوو. پێی وابوو کە نەتەوەی کورد مافی خۆیەتی و شایانی ئەوەیە کە بۆ سەربەستی و پەرەدان بە ژیانێکی سەربەستانە، ئاڵا و دەوڵەتی خۆی هەبێ. هەر بەو پێیە کۆمەڵگای مەدەنی لە کوردستان بیر و هزری بوو.

- وەکوو کوردێکی هاووڵاتی کوردستان، مارکسیست و ئاتێئیست بوو. لە سەر ئەو بڕوایە بوو کە دەکرێ و دەبێ کورد مارکسیست یا کۆمۆنیستی خۆی هەبێ و بوونی حیزبێکی چەپیش بۆ کوردستان بۆ بەرەو

پێش بردنی خەبات لە کوردستاندا لەو سۆنگەیەوە بە پێویست دەزانی. بەڵام حیسامی گوللەیەک بوو، سارد بۆوە و بە ئامانج نەگەیشت.

ـ گوشار و پاڵەپەستۆی مەرگ گەرچی بێدەنگیان کردبوو، بەڵام نەیانتوانی تەنگا و ترسەنۆکی بکەن.

ئەوانەی «حیسامی»یان لە نەخۆشخانەدا بینی، پێموایە ململانێیەکی قورس و بێدەنگی مەرگ و ژیانیان لە بێدەنگی ویدا دیت. مردنەکەی وەک خەو وابوو.

جیهانێك لە نووسین و کتێب، قسەی نەستەق، پەندی پێشینان، مەتەڵ، پیرێکی گەنجی دەم بە پێکەنین، ماندوویی نەناس، هەوڵدەر، خەوش، هەڵە و ڕاستکردنەوە، لە مەرگ نەترسان. ئەمانە، پێناسەی «کەریمی حیسامی»ن و کۆبەندی ژیانی ئەون.

٢٠٠١/١٠/١٢